

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) Έκθεση Πεπραγμένων 2022

Εγκρίθηκε από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της ΑΜΚΕ την 24 Φεβρουαρίου 2023

Περιεχόμενα

Η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) σε αριθμούς το 2022	3
Εισαγωγικό σημείωμα	4
Νομικές δράσεις	5
Διαδικασία ασύλου	6
Πρόσβαση στη διαδικασία	6
Καταγραφή αιτήσεων ασύλου	7
Ασφαλής τρίτη χώρα	8
Ευάλωτες ομάδες	9
Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες	10
Ανανέωσεις αδειών διαμονής	11
Άρνηση χορήγησης ταξιδιωτικών εγγράφων	11
Ναυάγια & θάνατοι στα σύνορα	11
Ψυχοκοινωνικές δράσεις	13
Διερμηνεία και υποστήριξη στο σύστημα υγείας	13
Υποστήριξη φαρμακείων	13
Έκτακτη ανθρωπιστική βοήθεια	13
Έρευνα και προάσπιση δικαιωμάτων	14
Δημοσιεύσεις	14
Παρατηρήσεις επί νομοθετικών προτάσεων	14
Αναλύσεις του ελληνικού συστήματος ασύλου	14
Υπομνήματα σε εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς	14
Συνδρομή στον κοινοβουλευτικό έλεγχο και στο έργο φορέων εποπτείας	15
Διαφάνεια και συλλογή πληροφοριών για το άσυλο	16
Επικοινωνία	17
Επαφή με μέσα ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης	17
Συνεντεύξεις σε μέσα μαζικής ενημέρωσης	17
Παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	17
Χρήση του υλικού της οργάνωσης	17
Λειτουργία και οργάνωση	18
Εγγραφή σε Μητρώα	18
Συνεργασία με το Ίδρυμα PRO ASYL	18
Συνέργειες	18
Δικτυώσεις	18

Νομικές και Ψυχοκοινωνικές Δράσεις

- 617** επωφελούμενοι αιτούντες άσυλο και αναγνωρισμένοι πρόσφυγες
- 25** αιτήσεις ακύρωσης, προσφυγές, αιτήσεις αναστολής σε διοικητικά δικαστήρια
- 14** αναφορές στον Συνήγορο του Πολίτη
- 4** αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του ΕΔΔΑ
- 2** καταγγελίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για παραβιάσεις ενωσιακού δικαίου
- 58** επωφελούμενοι υπηρεσιών κοινωνικής υποστήριξης
- 103** επωφελούμενοι ανθρωπιστικής βοήθειας
- 15** επωφελούμενοι αρωγής σε περιστατικά ναυαγίων

Έρευνα & Προάσπιση Δικαιωμάτων

- 4** αναλύσεις ελληνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας
- 7** νομικά σημειώματα / εκθέσεις για το σύστημα ασύλου στην Ελλάδα
- 3** υπομνήματα σε εθνικούς, διεθνείς και ευρωπαϊκούς φορείς
- 14** παρεμβάσεις σε ημερίδες, συνέδρια και ακροάσεις

Επικοινωνία

- 10** συνεντεύξεις με εθνικά και διεθνή μέσα ενημέρωσης
- 5.122** ακόλουθοι στο Twitter
- 258** αναφορές σε υλικό της οργάνωσης από δικαστήρια, φορείς, μέσα

Οργάνωση & Λειτουργία

- 3** κύριες τοποθεσίες δραστηριότητας στην Ελλάδα: Χίος, Λέσβος, Αθήνα
- 4** ομάδες εργασίας: Νομικής Υποστήριξης, Έρευνας & Προάσπισης Δικαιωμάτων, Επικοινωνίας, Οικονομικών & Διοίκησης

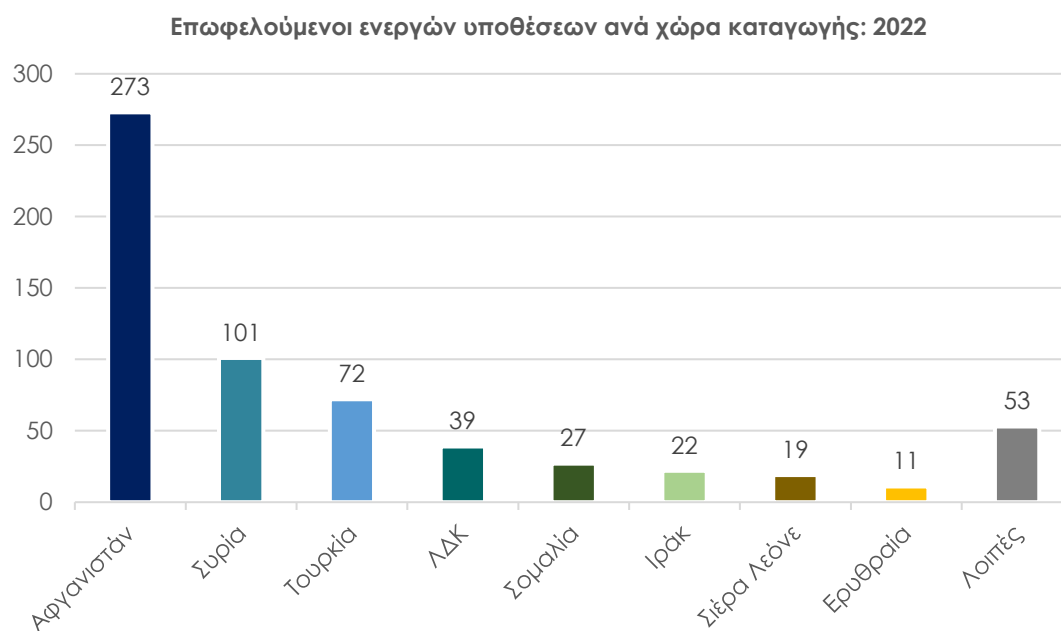

Οι κυριότερες εξελίξεις στο ελληνικό σύστημα ασύλου το 2022 ήταν οι ακόλουθες:

1. Επιδείνωση και συστηματική χρήση της πρακτικής των άτυπων αναγκαστικών επιστροφών, μη συμμόρφωση της κυβέρνησης με ασφαλιστικά μέτρα που υποδεικνύει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), αλλαγή ηγεσίας στη Frontex κατόπιν της παραίτησης του Εκτελεστικού Διευθυντή, σε συνέχεια της έκθεσης της OLAF, μεταξύ άλλων, για τις άτυπες αναγκαστικές επιστροφές των ελληνικών αρχών.
2. Καταδικαστική απόφαση του ΕΔΔΑ στην *Safi κατά Ελλάδος* για παραβιάσεις του δικαιώματος στη ζωή και της απαγόρευσης των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης, σε σχέση με το ναυάγιο που έλαβε χώρα στα ανοιχτά του Φαρμακονησίου το 2014.
3. Πόλεμος στην Ουκρανία και απόδοση καθεστώτος προσωρινής προστασίας στους εκτοπισθέντες μετά την ενεργοποίηση της Οδηγίας για την προσωρινή προστασία για πρώτη φορά από τη θέσπισή της το 2001.
4. Συζήτηση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ) των αιτήσεων ακύρωσης της ΚΥΑ 42799/2021 που χαρακτηρίζει την Τουρκία ως «ασφαλή τρίτη χώρα».
5. Αύξηση ναυαγίων ιδίως με μεγάλα σκάφη στην αποκαλούμενη «διαδρομή της Καλαβρίας» από την Τουρκία προς την Ιταλία.
6. Νέο σύστημα καταγραφής αιτήσεων ασύλου και λειτουργία νέων Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στην ενδοχώρα και συγκεκριμένα στη Μαλακάσα και τα Διαβατά.
7. Οριστικό κλείσιμο του προγράμματος στέγασης ευάλωτων αιτούντων άσυλο «ΕΣΤΙΑ».
8. Αλλαγή πολιτικής σε Γερμανία και Ολλανδία σχετικά με τις επιστροφές αναγνωρισμένων προσφύγων στην Ελλάδα, σε συνέχεια των νομολογιακών εξελίξεων στις εν λόγω χώρες το περασμένο έτος.
9. Συζήτηση ενώπιον του ΣΤΕ των αιτήσεων ακύρωσης της ΚΥΑ 10616/2020 για το Μητρώο ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης, σε ευρύτερο κλίμα ποινικοποίησης της δράσης των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

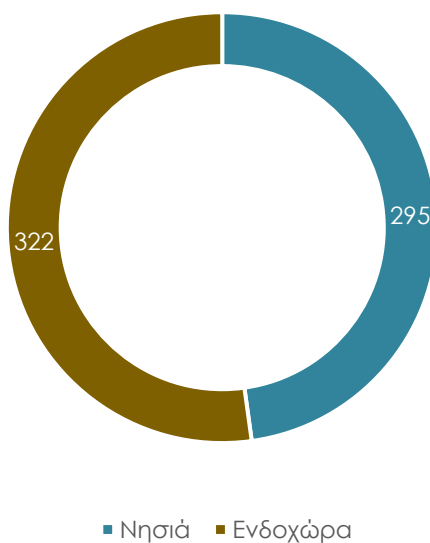

Τα μέλη της Ομάδας Νομικής Υποστήριξης της RSA παρείχαν δωρεάν νομική συνδρομή σε **617 επωφελομένους κατά τη διάρκεια του 2022**. Οι επωφελοόμενοι των ενεργών υποθέσεων της Ομάδας Νομικής Υποστήριξης το 2022 κατανέμονται ανά χώρα καταγωγής ως εξής:

Σχεδόν το 50% των επωφελοόμενων δωρεάν νομικής συνδρομής αφορούν υποθέσεις που ανελήφθησαν στα νησιά, εκ των οποίων 216 (35% του συνόλου) στη Λέσβο:

Επωφελοούμενοι ενεργών υποθέσεων ανά τόπο ανάληψης: 2022

Το έργο της Ομάδας Νομικής Υποστήριξης περιλαμβάνει νομική υποστήριξη και εκπροσώπηση ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών αρχών (Υπηρεσία Ασύλου, Αρχή Προσφυγών, Ελληνική Αστυνομία, Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης), ανεξάρτητων αρχών (Συνήγορος του Πολίτη), των διοικητικών δικαστηρίων της χώρας, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), ευρωπαϊκών οργανισμών (ΕΥΑΑ, Frontex) και Επιτροπών των Ηνωμένων Εθνών αρμόδιων σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κατά τη διάρκεια του έτους, η Ομάδα Νομικής Υποστήριξης κατέθεσε, εκ μέρους των εντολών της οργάνωσης:

- 19** αιτήσεις ακύρωσης ατομικών διοικητικών πράξεων ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και 2 αιτήσεις αναστολής εκτέλεσης
- 1** αίτηση ακύρωσης κανονιστικής πράξης (ΚΥΑ 672487/2021) για την επιβολή παραβόλου 100 ευρώ για ορισμένες μεταγενέστερες αιτήσεις, στο Συμβούλιο της Επικρατείας
- 2** προσφυγές ουσίας κατά προστίμων σχετικά με τον COVID-19 ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Μυτιλήνης και 1 αίτηση αναστολής εκτέλεσης
- 4** αιτήσεις στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) για χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων δυνάμει του Κανόνα 39 του Κανονισμού του Δικαστηρίου
- 1** παρέμβαση τρίτου σε υπόθεση ενώπιον του ΕΔΔΑ
- 2** καταγγελίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για παραβιάσεις του ενωσιακού δικαίου

Στο πλαίσιο μίας ολιστικής προσέγγισης, η RSA συνδυάζει τις δράσεις νομικής συνδρομής με την κοινωνική υποστήριξη, καθώς και τις δράσεις έρευνας και συνηγορίας για την ανάδειξη ευρύτερων ζητημάτων και προκλήσεων του συστήματος ασύλου σε ελληνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Αναλυτικότερα, η δραστηριότητα της Ομάδας Νομικής Υποστήριξης ανά τομέα παρατίθεται παρακάτω:

Διαδικασία ασύλου

Πρόσβαση στη διαδικασία

Το 2022, η Ομάδα Νομικής Υποστήριξης συνέχισε να υλοποιεί **παρεμβάσεις** προς τις αρμόδιες αρχές για τη διασφάλιση της καταγραφής των αιτήσεων ασύλου αφικνούμενων προσφύγων στο ελληνικό έδαφος, με έμφαση στην περιοχή του Έβρου, όπου εκπροσώπησε τουλάχιστον 63 αιτούντες διεθνούς προστασίας διεκδικώντας την διασφάλιση της καταγραφής του αιτήματος ασύλου τους και την υπαγωγή στις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης. Κατέθεσε τουλάχιστον τέσσερις αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του ΕΔΔΑ, για να διασφαλιστεί η παροχή άμεσης βοήθειας σε ανθρώπους σε κίνδυνο, ενώ απευθύνθηκε στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Ορεστιάδας εκ μέρους επωφελούμενου πρόσφυγα για τη διερεύνηση του θανάτου του αδελφού του στην περιοχή του Έβρου.

Σε συνεργασία με την PRO ASYL και το European Center for Constitutional and Human Rights (ECCHR), η RSA κατέθεσε **παρέμβαση τρίτου** ενώπιον του ΕΔΔΑ στην υπόθεση

Μ.Α. κατά Ελλάδα, σχετικά με την πρόσβαση των θυμάτων άτυπων αναγκαστικών επιστροφών στη δικαστική προστασία στην Ελλάδα.

Τον Αύγουστο του 2022, η Ομάδα Νομικής Υποστήριξης απηύθυνε ερωτήματα στην ηγεσία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για το Άσυλο (ΕΥΑΑ) σχετικά με τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί για τη διαβίβαση μαρτυριών επαναπροωθήσεων που καταγράφονται στο πλαίσιο συνεντεύξεων ασύλου ενώπιον χειριστών και διερμηνέων του Οργανισμού σε πέντε υποθέσεις. Στην απάντηση της, η ΕΥΑΑ επεσήμανε ότι δεν υπάρχουν σχετικά έγγραφα για τη διαβίβαση των μαρτυριών στις υποθέσεις, **προσέθεσε**, δε, ότι δεν υποχρεούνται ο Οργανισμός να διερευνά περιστατικά τα οποία αφορούν καταγγελλόμενες παραβιάσεις όχι από προσωπικό της ΕΥΑΑ αλλά από τις εθνικές αρχές.

Καταδίκη της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ για το ναυάγιο στο Φαρμακονήσι

Ορόσημο αποτέλεσε η έκδοση απόφασης του ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Safi κατά Ελλάδας* στις 7 Ιουλίου 2022, με την οποία έγινε δεκτή η προσφυγή 14 προσφύγων, που υποστηρίχτηκε από δικηγόρους της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ αυτών και της RSA, δικαιώνοντας τα θύματα οχτώ χρόνια μετά το τραγικό γεγονός. Η απόφαση αναγνώρισε τις ευθύνες των ελληνικών αρχών για το ναυάγιο που έλαβε χώρα στο Φαρμακονήσι, στις 20 Ιανουαρίου 2014, κατόπιν εμπλοκής σκάφους του Λιμενικού, κατά το οποίο βρήκαν τραγικό θάνατο από πνιγμό, οκτώ παιδιά και τρεις γυναίκες πρόσφυγες από το Αφγανιστάν, επιδικάζοντας αποζημιώσεις σε βάρος της κυβέρνησης, ως προς την παραβίαση του άρθρου 2 (δικαίωμα στη ζωή) και 3 (απαγόρευση βασανιστηρίων, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης) της ΕΣΔΑ. Το Δικαστήριο του Στρασβούργου διαπίστωσε παραβίαση του δικαιώματος στη ζωή, τόσο **κατά το διαδικαστικό μέρος, ως εκ της παράλειψης των αρχών να διερευνήσουν υπεύθυνα και αποτελεσματικά**, όπως όφειλαν σε μια τόσο σημαντική υπόθεση, όσο και ως προς το ουσιαστικό, δηλαδή την παράλειψη των ενεργειών εκείνων, στις οποίες όφειλαν και μπορούσαν να προβούν οι αρχές για να προστατεύσουν τις ανθρώπινες ζωές και να αποτρέψουν το τραγικό αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο διαπίστωσε επίσης ότι υπήρξε ατιμωτική και απάνθρωπη συμπεριφορά προς τους επιζήσαντες του ναυαγίου από τους άντρες του Λιμενικού εκείνη τη νύχτα.

Καταγραφή αιτήσεων ασύλου

Από τον Σεπτέμβριο του 2022, τέθηκε σε εφαρμογή η νέα διαδικασία ενιαίας καταγραφής αιτήσεων ασύλου και στην ενδοχώρα, με τη λειτουργία των δομών Μαλακάσας και Διαβατών ως Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), στα οποία οδηγούνται υποχρεωτικά όσοι αιτούντες δεν έχουν προηγουμένως υπαχθεί σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης. Ήδη από τον Νοέμβριο του 2021, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου είχε καταργήσει με εγκύκλιό του τη δυνατότητα απευθείας πρόσβασης στην Υπηρεσία Ασύλου για όσους δεν είχαν προηγουμένως υπαχθεί σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης. Προηγουμένως, από τον Ιούλιο του 2022, το Υπουργείο έθεσε σε λειτουργία ειδική διαδικτυακή πλατφόρμα, μέσω της οποίας προγραμματίζονται τα ραντεβού καταγραφής στα ΚΥΤ Μαλακάσας και Διαβατών.

Ωστόσο, η καταγραφή των αιτήσεων ασύλου στην ενδοχώρα εξακολουθεί να υπόκειται σε υπέρμετρες καθυστερήσεις, τα ραντεβού που χορηγούνται μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας προγραμματίζονται για αρκετούς μήνες αργότερα, που μπορεί να φθάσουν και δώδεκα μήνες, όπως στην υπόθεση του **Εχσάν*** από το Αφγανιστάν, για την οποία κατατέθηκε από την RSA καταγγελία ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για παραβίαση της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

Παράλληλα, η οργάνωση παρείχε υποστήριξη σε μονογονεϊκές οικογένειες για την επίσπευση της καταγραφής τους στο ΚΥΤ Μαλακάσας, ενώ προέβη σε παρεμβάσεις για την ταχεία καταγραφή επιζώντων ναυαγίων που μεταφέρθηκαν στο ΚΥΤ Μαλακάσας και

παρέμειναν σε καθεστώς *de facto* κράτησης για παρατεταμένο χρονικό διάστημα, όπως ο **Ροχουλά***. Κατόπιν σχετικών αναφορών της RSA, ο Συνήγορος του Πολίτη απηύθυνε ερωτήματα προς την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης σχετικά με το καθεστώς και τον χρόνο παραμονής των υπαγόμενων σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης στο ΚΥΤ.

Οι παρατηρήσεις της RSA από τη νομική υποστήριξη αιτούντων άσυλο στη διαδικασία καταγραφής αποτυπώνονται σε [έκθεση](#) που δημοσιεύτηκε στις αρχές του 2023.

Ασφαλής τρίτη χώρα

Η θέσπιση εθνικού καταλόγου ([ΚΥΑ 42799/2021](#)) σχετικά με το χαρακτηρισμό της Τουρκίας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας» για πολίτες Αφγανιστάν, Συρίας, Σομαλίας, Πακιστάν και Μπανγκλαντές έχει οδηγήσει στην [αυθαίρετη απόρριψη](#) τουλάχιστον 9.000 αιτήσεων ασύλου ως απαράδεκτων από την έκδοση της κανονιστικής πράξης τον Ιούνιο του 2021 μέχρι σήμερα.

Άνω των δύο τρίτων των ενεργών υποθέσεων της οργάνωσης αφορούν πρόσφυγες από χώρες για τις οποίες η Τουρκία χαρακτηρίζεται ως «ασφαλής τρίτη χώρα». Για αυτό η νομική και δικαστική αμφισβήτηση του εθνικού καταλόγου «ασφαλών τρίτων χωρών» αποτέλεσε πρωταρχικό στόχο του έργου της Ομάδας Νομικής Υποστήριξης της RSA, σε ατομικό αλλά και στρατηγικό επίπεδο.

Ο κατάλογος «ασφαλών τρίτων χωρών» στο Συμβούλιο της Επικρατείας

Τον Μάρτιο του 2022, συζητήθηκαν στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ) [αιτήσεις ακύρωσης](#) της RSA και του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) κατά του εθνικού καταλόγου σχετικά με το χαρακτηρισμό της Τουρκίας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας». Τον Φεβρουάριο του 2023, με την [ΣΤΕ ΟΛ 117/2023](#), η Ολομέλεια απηύθυνε – για πρώτη φορά στα χρονικά του ελληνικού συστήματος ασύλου – **προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (ΔΕΕ) σχετικά με την ερμηνεία της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, μολονότι η **πλειοψηφία του Δικαστηρίου τάχθηκε υπέρ της ακύρωσης της κανονιστικής πράξης**, αναγνωρίζοντας ότι οι επιστροφές αιτούντων άσυλο στην Τουρκία είναι ανέφικτες για διάστημα άνω της διετίας.

Μέσα από τη νομική υποστήριξη υποθέσεων στα νησιά και την ενδοχώρα, η RSA συνέβαλε στη βελτίωση της πρακτικής των Επιτροπών Προσφυγών αναφορικά με την εφαρμογή της «ασφαλούς τρίτης χώρας», επιτυγχάνοντας την πρώτη – σε γνώση μας – εφαρμογή της υποχρέωσης της Διοίκησης να εξετάζει αιτήσεις ασύλου στην ουσία τους, λόγω της σιωπηρής απόρριψης αιτήματος επανεισδοχής από την φερόμενη ως ασφαλή τρίτη χώρα. Στην [3^η ΕπΠροσ 345521/2022](#), σχετικά με την υπόθεση του **Φαραμάρζ*** και των ανήλικων παιδιών του, μονογονεϊκής οικογένειας από το Αφγανιστάν, η 3^η Επιτροπή Προσφυγών έκρινε ότι η πάροδος άπρακτης της προθεσμίας που θέτει το διμερές Πρωτόκολλο Επανεισδοχής Ελλάδας-Τουρκίας για την απάντηση των τουρκικών αρχών σε αποσταλθέν αίτημα επανεισδοχής της Ελληνικής Αστυνομίας, τεκμαίρεται ως σιωπηρή απόρριψη αυτού και θεμελιώνει την εξέταση της υπόθεσης στην ουσία της, λόγω άρνηση της τρίτης χώρας να δεχθεί την επανεισδοχή των αιτούντων στο έδαφός της.

Τέλος, η Ομάδα Νομικής Υποστήριξης κατέθεσε [νέα καταγγελία](#) στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για παραβίαση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και του ενωσιακού κεκτημένου, λόγω της αυθαίρετης απόρριψης της αίτησης ασύλου του **Χαλέντ***, πρόσφυγα από τη Συρία και επιζώντα βασανιστηρίων, με βάση την «ασφαλή τρίτη χώρα» παρά την πρόδηλη αδυναμία διεξαγωγής επανεισδοχών στην Τουρκία. Η εξέταση της καταγγελίας εκκρεμεί μέχρι σήμερα.

Ευάλωτες ομάδες

Και το 2022 συνέχισε η RSA να επισημαίνει τις κρίσιμες πλημμέλειες του συστήματος ασύλου και υποδοχής στον εντοπισμό των ευάλωτων προσώπων και στην ελλιπή παροχή ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων στα πρόσωπα αυτά. Μέσα από την υποστήριξη υποθέσεων, ιδίως στο πλαίσιο της διαδικασίας συνόρων στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, η οργάνωση αποτύπωσε συστημικά ζητήματα στη **διοικητική πρακτική** και στη **νομολογία των δικαστηρίων και Επιτροπών Προσφυγών**, συνεισέφερε, δε, στην ενίσχυση της δικαστικής προστασίας των ευάλωτων προσώπων με στοχευμένες παρεμβάσεις στα διοικητικά δικαστήρια.

Στην υπόθεση του **Ουαλίντ*** και της οικογένειάς του, Σύρων προσφύγων, των οποίων η αίτηση ασύλου είχε εξεταστεί με τη διαδικασία συνόρων στη Χίο και είχε απορριφθεί με αιτιολογία ότι η Τουρκία ήταν «ασφαλής τρίτη χώρα» για αυτούς, επετεύχθη με την **ΔΠρΑθ 552/2022** η ακύρωση απορριπτικής απόφασης της Αρχής Προσφυγών. Το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών υπογράμμισε, σύμφωνα με προηγούμενη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, ότι οι αιτήσεις ευάλωτων προσώπων πρέπει να εξαιρούνται από τη διαδικασία συνόρων και να εξετάζονται στην κανονική διαδικασία, χωρίς να υποχρεούται ο αιτών άσυλο να αποδείξει ότι υπέστη βλάβη από την εφαρμογή της διαδικασίας συνόρων.

Υποστήριξη θυμάτων βασανιστηρίων και σοβαρής βίας στη Λέσβο

Συνεχίστηκε για τρίτη χρονιά το πρόγραμμα που υλοποιείται από το 2019 για την υποστήριξη θυμάτων βασανιστηρίων και σοβαρής βίας στη Λέσβο, σε συνεργασία της RSA με τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα. Κατά το 2022, συνολικά **154 άτομα σε 100 υποθέσεις** επωφελήθηκαν της δωρεάν νομικής συνδρομής σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ασύλου, κατόπιν παραπομπής των Γιατρών Χωρίς Σύνορα.

Ενδεικτική είναι η υπόθεση της **Φρανσίν***, μόνης μητέρας με ανήλικο παιδί και επιζώσας σοβαρής βίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, της οποίας η αίτηση ασύλου απορρίφθηκε σε δεύτερο βαθμό από την Αρχή Προσφυγών ως μεταγενέστερη αίτηση χωρίς νέα και ουσιώδη στοιχεία. Δεν κρίθηκε ως τέτοιο στοιχείο η ευαλωτότητά της, λόγω της βίας που έχει υποστεί και των προβλημάτων ψυχικής υγείας από τα οποία υποφέρει.

Εκκρεμότητας της εκδίκασης της κατατεθείσας αίτησης ακύρωσης στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, η Ομάδα Νομικής Υποστήριξης κατέθεσε αίτηση αναστολής της εκτέλεσης της απόφασης επιστροφής και απόρριψης της αίτησης ασύλου, λόγω του κινδύνου ανεπανόρθωτης βλάβης που θα διέτρεχε η οικογένεια σε περίπτωση απομάκρυνσής της από την Ελλάδα. Το Δικαστήριο χορήγησε προσωρινή δικαστική προστασία με την **ΔΠρΑθ 9/2023** στις αρχές του 2023, δεχόμενο ότι η κατάσταση της ψυχικής υγείας της Φρανσίν και το νεαρό της ηλικίας του τέκνου της επιτάσσουν την παραμονή τους στη χώρα μέχρι την οριστική κρίση επί της αίτησης ακύρωσής τους.

Υποστήριξη μονογονεϊκών οικογενειών στη Λέσβο και άλλα σημεία της επικράτειας

Από τον Αύγουστο του 2020, στο πλαίσιο προγράμματος υλοποιούμενου με ιδιωτική χορηγία από το Ίδρυμα PRO ASYL / Hans Maier Family, η οργάνωση παρέχει υποστήριξη σε μητέρες με νεογέννητα τέκνα και ευάλωτες οικογένειες στη Λέσβο. Το πρόγραμμα διευρύνθηκε το 2022 για την κάλυψη και άλλων περιπτώσεων μονογονεϊκών οικογενειών με ιδιαίτερες ευαλωτότητες. Οι δράσεις του προγράμματος περιλαμβάνουν δωρεάν νομική υποστήριξη και εκπροσώπηση από δύο δικηγόρους της Ομάδας Νομικής Υποστήριξης, καθώς και την έκτακτη ανθρωπιστική βοήθεια όπως παροχή κουπονιών για φαγητό και ειδών πρώτης ανάγκης, ένδυση, κάλυψη ιατρικών εξετάσεων και φαρμάκων και σε εξαιρετικές περιπτώσεις κάλυψης του κόστους στέγασης. Η ομάδα έχει παράσχει υποστήριξη σε **120 επωφελούμενους σε 54 υποθέσεις** στο πλαίσιο του προγράμματος.

Ιδιαίτερη είναι η περίπτωση του **Σάλεχ***, πατέρα μονογονεϊκής οικογένειας από την Συρία ο οποίος στο πλαίσιο μίας προβληματικής και συνοπτικής προδικασίας βρέθηκε κατηγορούμενος για το αδίκημα της συνέργειας στη μεταφορά στην Ελλάδα υπηκόων τρίτων χωρών που δεν έχουν δικαίωμα εισόδου στην ελληνική επικράτεια. Ο Σάλεχ προφυλακίστηκε άδικα επί ένα έτος και αποχωρίστηκε τα δύο ανήλικα παιδιά του όταν κατηγορήθηκε από τις ελληνικές αρχές συνεπεία ενώ αμφισβητήθηκε ακόμη και η γονεϊκή του ιδιότητα. Οι δικηγόροι της RSA τον υπεράσπισαν από την έναρξη της ποινικής διαδικασίας έως την **αθώωσή** του, παρείχαν νομική συνδρομή έως την αναγνώριση του ως δικαιούχου διεθνούς προστασίας και επιμελούνται της οικογενειακής επανένωσης του με τα παιδιά του παρέχοντας του και ανθρωπιστική στήριξη για την στέγαση της οικογένειας.

Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες

Κατά τη διάρκεια του 2022, η RSA παρείχε δωρεάν νομική συνδρομή σε τουλάχιστον **91 δικαιούχους διεθνούς προστασίας, μεταξύ των οποίων 23 άτομα που έχουν επιστραφεί στην Ελλάδα** μέσω διαδικασιών επανεισδοχής από άλλες ευρωπαϊκές χώρες π.χ. Γερμανία, Ελβετία, Βέλγιο, Ολλανδία και Σουηδία. Πέραν της **αναλυτικής αποτύπωσης** της πρόσβασης των αναγνωρισμένων προσφύγων σε έγγραφα και κοινωνικά δικαιώματα, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε και το περασμένο έτος στην ανάδειξη των υποθέσεων απελαθέντων από άλλα κράτη αναγνωρισμένων προσφύγων και των συνθηκών διαβίωσής τους στη χώρα, όπως αυτή του **Φαρχάντ*** από τη Γερμανία ή της **Σοράγια*** και της **Σομάγια*** από τη Σουηδία.

Αλλαγή πολιτικής στις απελάσεις αναγνωρισμένων προσφύγων προς την Ελλάδα

Σημαντική ήταν η συμβολή της RSA στην απόφαση παύσης των επιστροφών αναγνωρισμένων προσφύγων στην Ελλάδα από την Ολλανδία, συγκεκριμένα, σε συνέχεια επίσημης επίσκεψης στην Ελλάδα, η Κυβέρνηση της Ολλανδίας απηύθυνε **επιστολή** στο Κοινοβούλιο της χώρας τον Νοέμβριο του 2022, με την οποία ανακοίνωσε την **παύση των αναγκαστικών επιστροφών αναγνωρισμένων προσφύγων στην Ελλάδα**, λόγω του κινδύνου έκθεσής τους σε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, βάσει αξιόπιστων πηγών πληροφοριών, όπως οι εκθέσεις της RSA και του Ιδρύματος PRO ASYL και η **έκθεση** του Υπουργείου Εξωτερικών της Ολλανδίας, στην οποία παρείχε υλικό η οργάνωση. Είχε προηγηθεί εσωτερική οδηγία της Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Πολιτογράφησης (IND) της Ολλανδίας κατά της κίνησης διαδικασιών απέλασης προς την Ελλάδα, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων.

Αντίστοιχη ρύθμιση υιοθέτησε και η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία για τη Μετανάστευση και τους Πρόσφυγες (BAMF) της Γερμανίας την άνοιξη του 2022, ενόψει της γενικευμένης απαγόρευσης των επιστροφών προσφύγων στην Ελλάδα στην πρόσφατη νομολογία των ανώτερων διοικητικών δικαστηρίων.

Η επιστολή της Ολλανδικής Κυβέρνησης επισημαίνει την πρόθεσή της να θέσει το ζήτημα των δικαιωμάτων των αναγνωρισμένων προσφύγων στην Ελλάδα ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και να αιτηθεί ενημέρωση σχετικά με τη συμμόρφωση της χώρας με το ενωσιακό δίκαιο. Στα τέλη Ιανουαρίου του 2023, η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκκίνησε διαδικασίες επί παραβάσει κατά της Ελλάδας για κακή εφαρμογή της Οδηγίας για την αναγνώριση**, λόγω των έμμεσων διακρίσεων που υφίστανται οι πρόσφυγες ως προς την πρόσβασή τους στα κοινωνικά επιδόματα.

Ανανέωσεις αδειών διαμονής

Δομικό πρόβλημα του συστήματος παραμένουν οι πολύμηνες καθυστερήσεις στη διαδικασία ανανέωσης των αδειών διαμονής των προσφύγων, με χρόνους αναμονής που **υπερβαίνουν το ένα έτος σε ορισμένες περιπτώσεις** όπως αυτή του **Αντνάν*** από τη Συρία, που επιστράφηκε από τη Γερμανία στην Ελλάδα. Ως αποτέλεσμα των καθυστερήσεων αυτών, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας στερούνται εν τοις πράγμασι τα κατοχυρωμένα κοινωνικά δικαιώματά τους.

Το 2022, σε συνδυασμό με την ανάδειξη του ζητήματος σε **ερευνητικό** και **κοινοβουλευτικό** επίπεδο, η Ομάδα Νομικής Υποστήριξης κατέθεσε τουλάχιστον τρεις αναφορές στον Συνήγορο του Πολίτη εκ μέρους διαφορετικών επωφελούμενων, με στόχο την επισήμανση των συστημικών εμποδίων στην ταχεία χορήγηση νομιμοποιητικών εγγράφων στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες. Σε συνέχεια των αναφορών, με μία σειρά παρεμβάσεων, η Ανεξάρτητη Αρχή απηύθυνε ερωτήματα προς την Υπηρεσία Ασύλου και συστάσεις για την ταχύτερη πρωτοκόλληση και διεκπεραίωση των αιτημάτων ανανέωσης, καθώς και την εναρμόνιση των «βεβαιώσεων δικαιούχου» που χορηγούνται από τα διαφορετικά ΠΓΑ και ΑΚΑ μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας.

Άρνηση χορήγησης ταξιδιωτικών εγγράφων

Συχνό φαινόμενο αποτελεί η άρνηση χορήγησης ταξιδιωτικών εγγράφων σε πρόσφυγες, αντίθετα με το αυστηρό κριτήριο της συνδρομής «επιτακτικών λόγων εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης» που προβλέπει η Σύμβαση της Γενεύης και ο Κώδικας Ασύλου. Η εκδοθείσα κατ'εξουσιοδότηση του Κώδικα κανονιστική πράξη (ΚΥΑ 10302/2020) απαγορεύει την παράδοση διαβατηρίων σε πρόσφυγες σε περίπτωση καταδικαστικής απόφασης ή εκκρεμούς ποινικής δίωξης ακόμη και για πλημμελήματα με χαμηλή απαξία, όπως η χρήση πλαστών εγγράφων σύμφωνα με τον Κώδικα Μετανάστευσης.

Το 2022, η Ομάδα Νομικής Υποστήριξης κατέθεσε δύο ενδικοφανείς προσφυγές κατά αποφάσεων απόρριψης της χορήγησης ταξιδιωτικού εγγράφου σε πρόσφυγες κατ'επίκληση της ανωτέρω διάταξης, οι οποίες εκκρεμούν ενώπιον του Διοικητή της Υπηρεσίας Ασύλου.

Ναυάγια & Θάνατοι στα σύνορα

Το 2022 χαρακτηρίστηκε από την αύξηση των **ναυαγίων** και την έλλειψη ασφαλούς εναλλακτικής που οδηγεί τους πρόσφυγες σε ριψοκίνδυνα ταξίδια. Η Ομάδα Νομικής Υποστήριξης συνεπικούρησε συγγενείς των θυμάτων στη διαδικασία εντοπισμού και ταυτοποίησής τους στα ναυάγια στη Λέσβο και τα Αντικύθηρα και σε μεμονωμένες περιπτώσεις στα χερσαία σύνορα. Πρόκειται για μία διαδικασία επίπονη και χρονοβόρα με αυξημένες πρακτικές δυσκολίες λόγω της έλλειψης συστηματικής πρακτικής από τις κατά τόπο εμπλεκόμενες αρχές.

Συγκεκριμένα, στην Λέσβο, τον Μάρτιο του 2022 συνέδραμε στην ταυτοποίηση ατόμου και την επιστροφή της σορού σε χώρα της Αφρικής ενώ στο τραγικό ναυάγιο της 6^{ης} Οκτωβρίου ανέλαβε σχεδόν κατ αποκλειστικότητα τις οικογένειες των θυμάτων και κατάφερε την ταυτοποίηση επτά σορών με τα συγγενικά τους πρόσωπα ενώ σε εξέλιξη βρίσκονται περισσότερες υποθέσεις.

Περαιτέρω, στις υποθέσεις των ναυαγίων στα Αντικύθηρα και τη Μύκονο, η ομάδα παρενέβη κατά της πρακτικής της αυτόματης έκδοσης αποφάσεων απέλασης και κράτησης των επιζώντων στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.) Αμυγδαλέζας. Σε συνέχεια σχετικών αναφορών, ο Συνήγορος του Πολίτη υπενθύμισε

στις αρχές την υποχρέωση άμεσης υποστήριξης των επιζώντων και την ασυμβατότητα της κράτησης με τις νομικές δεσμεύσεις της χώρας.

Ιδιαίτερη είναι η περίπτωση της **Σαφιζάντα***, μιας 20χρονης νεαρής γυναίκας από το Αφγανιστάν, που επέζησε του μεγαλύτερου ναυαγίου στη Λέσβο στις 28 Οκτωβρίου 2015, όπου έχασε τα πέντε μέλη της οικογένειάς της. Η παρέμβαση της RSA ήταν καίριας σημασίας για την ταυτοποίηση μέσω DNA, καθώς υπήρξε θετικό αποτέλεσμα στην ταυτοποίηση τριών μελών της οικογένειας της μετά από έξι χρόνια αγωνίας. Εδώ και ένα χρόνο είναι σε εξέλιξη μακρά νομική διαδικασία για να γίνουν όλες οι απαραίτητες ενέργειες ώστε να αποδοθούν τα ονόματά στους νεκρούς συγγενείς της, καθώς έχουν ταφεί ως «άγνωστα πρόσωπα», ενώ συνεχίζονται οι προσπάθειες για τον εντοπισμό του αγνοούμενου πατέρα και της μικρότερης αδερφής της τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Τουρκία. Η Σαφιζάντα είναι μια νεαρή γυναίκα που τώρα προσπαθεί να ανακτήσει το τραύμα της και να ξαναρχίσει τη ζωή της. Νωρίτερα φέτος η RSA πήρε την απόφαση να τη στηρίξει και υπέγραψε συμβόλαιο μερικής απασχόλησης μαζί της ως ασκούμενη διερμηνέα/διαμεσολαβήτρια για να της δώσει τον τρόπο να υποστηρίξει με αξιοπρέπεια την καθημερινότητά της.

Σε συνεργασία με την Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC), η RSA διενήργησε επιτόπια έρευνα σε συνολικά 57 ληξιαρχεία (31 στο Βόρειο Αιγαίο, 10 στα Δωδεκάνησα, 1 στην Αττική και 15 στη Βόρεια Ελλάδα), συλλέγοντας στοιχεία για την επικαιροποίηση της βάσης δεδομένων «Θάνατοι στα Σύνορα» για την χρονική περίοδο από το Νοέμβριο 2019 έως τον Σεπτέμβριο του 2022. Πρόκειται για μία βάση που δημιουργήθηκε από το Ελεύθερο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ.

Διερμηνεία και υποστήριξη στο σύστημα υγείας

Καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς συνεχίστηκε η καθημερινή παροχή φαρσόφωνου διερμηνέα στο «Βοστανείο» Γενικό Νοσοκομείο Λέσβου που, μετά την απόσυρση των υπολοίπων οργάνωσεων από το συγκεκριμένο αντικείμενο τον Σεπτέμβριο του 2022, είναι ο μόνος που παρέχει ανάλογες υπηρεσίες.

Υποστήριξη φαρμακείων

Παράλληλα, συνεχίστηκε με επιτυχία η υποστήριξη τοπικών φαρμακείων σε τέσσερα νησιά του Αιγαίου που διαθέτουν ΚΥΤ/ΚΕΔ (Λέσβος, Χίος, Σάμος και Κως) για την υποστήριξη όσων αιτούντων άσυλο και αναγνωρισμένων προσφύγων δεν διέθεταν τα χρήματα για την κάλυψη της δαπάνης φαρμακευτικής αγωγής τους. Αυτό αποτέλεσε σημαντική ανακούφιση για αρκετές εκατοντάδες άτομα που σε διαφορετική περίπτωση θα έμεναν χωρίς την σχετική κάλυψη για την αντιμετώπιση χρόνιων ή έκτακτων παθήσεων.

Έκτακτη ανθρωπιστική βοήθεια

Η παρουσία της νέας κοινωνικής λειτουργού στην Αθήνα ήταν καθοριστική για την παροχή βέλτιστης συνδρομής παράλληλα με τις νομικές διαδικασίες. Κατά τους προηγούμενους μήνες πραγματοποιήθηκε σειρά ενεργειών (συναντήσεις, καταγραφές, συνοδείες, παραπομπές, κοινωνικές εκθέσεις κλπ) με σκοπό την αυτονόμηση και την πλαισίωση του ατόμου ή οικογένειας αλλά και την υποστήριξη της νομικής πορείας όπου κρίνεται απαραίτητο.

Η RSA καθ' όλη τη διάρκεια του έτους χορήγησε έκτακτη βοήθεια σε είδος (κυρίως κουπόνια σουπερμάρκετ) σε τουλάχιστον **103 ωφελούμενους της και ευάλωτες οικογένειες** που αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα επιβίωσης κυρίως στην Λέσβο, την Σάμο και την Αθήνα.

Μέσω των δράσεων έρευνας και προάσπισης δικαιωμάτων, η RSA αναδεικνύει ζητήματα και συνδράμει στο έργο των εθνικών και διεθνών φορέων εποπτείας της τήρησης του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου, στο πλαίσιο μίας ολιστικής προσέγγισης που συνδυάζει την επαφή με όργανα και διαδικασίες εποπτείας, με νομικές ενέργειες, δράσεις έρευνας και επικοινωνίας.

Δημοσιεύσεις

Κατά τη διάρκεια του 2022, η Ομάδα Έρευνας & Προάσπισης Δικαιωμάτων δημοσίευσε, κατά κανόνα σε δύο γλώσσες (ελληνικά και αγγλικά), τουλάχιστον 15 κείμενα ανάλυσης και παρατηρήσεων στους τομείς δραστηριότητας της οργάνωσης:

Παρατηρήσεις επί νομοθετικών προτάσεων

- ❖ Παρατηρήσεις επί της Πρότασης Κανονισμού για την «εργαλειοποίηση» στο άσυλο και τη μετανάστευση, Ιαν 2022
- ❖ Παρατηρήσεις επί της Πρότασης Κανονισμού για την τροποποίηση του Κώδικα Συνόρων Σένγκεν, Ιαν 2022

Αναλύσεις του ελληνικού συστήματος ασύλου

- ❖ Δελτίο Νομολογίας Ασύλου, Τεύχος 2/2022, Δεκ 2022 (από κοινού με ΕΣΠ, ΗΙΑΣ Ελλάδος)
- ❖ The state of the border procedure on the Greek islands, Σεπ 2022 (από κοινού με ΗΙΑΣ Ελλάδος, Equal Rights Beyond Borders)
- ❖ Η διαδικασία ασύλου το πρώτο εξάμηνο του 2022: Υψηλά ποσοστά αναγνώρισης, αύξηση μεταγενέστερων αιτήσεων συνεπεία της γενικευμένης χρήσης της «ασφαλούς τρίτης χώρας», Σεπ 2022
- ❖ Δελτίο Νομολογίας Ασύλου, Τεύχος 1/2022, Ιουν 2022 (από κοινού με ΕΣΠ, ΗΙΑΣ Ελλάδος)
- ❖ Ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις στη διαδικασία ασύλου: Παρατηρήσεις επί της νομολογίας, Ιουν 2022
- ❖ Συνεχίζεται η συστηματική διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, Ιουν 2022
- ❖ Πρόσβαση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας σε δικαιολογητικά έγγραφα και κοινωνικά δικαιώματα, Μαρ 2022 (από κοινού με Ίδρυμα PRO ASYL)
- ❖ Η διαδικασία ασύλου σε αριθμούς: η πλειοψηφία των αιτούντων εξακολουθούν να δικαιούνται διεθνή προστασία το 2021, Μαρ 2022
- ❖ Κατάφωρη παραβίαση δικαιωμάτων η προσχηματική και αυθαίρετη επίκληση της Τουρκίας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας» από τις Ελληνικές Αρχές, Φεβ 2022 (από κοινού με Ίδρυμα PRO ASYL)

Υπομνήματα σε εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς

- ❖ Συστηματικές παραβιάσεις του κράτους δικαίου και του ενωσιακού κεκτημένου για το άσυλο στα ελληνικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα, Ιουν 2022 (υπόμνημα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με μέλη του Μηχανισμού Καταγραφής Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών της ΕΕΔΑ)

- ❖ Υπόμνημα στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τις Αναγκαστικές Εξαφανίσεις, Ιουν 2022
- ❖ Άσυλο και κράτος δικαίου: Παραμένουν σοβαρές επιφυλάξεις για την Ελλάδα, Ιαν 2022 (υπόμνημα στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Κράτος Δικαίου)
- ❖ Παρατηρήσεις της RSA επί του Σχεδίου Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη, Ιαν 2022 (διαβούλευση του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου)

Παράλληλα, η προάσπιση των θέσεων της οργάνωσης επετεύχθη μέσω επαφών με φορείς όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και **παρουσιάσεων και παρεμβάσεων** των μελών της RSA σε τουλάχιστον 10 συζητήσεις, εκπαιδεύσεις, ημερίδες και συνέδρια που διοργανώθηκαν κατά τη διάρκεια του 2022 σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο:

Πάντειο Πανεπιστήμιο	Repression of civil society working with refugees and migrants	13 Ιαν 2022
Βελγικό Κοινοβούλιο	Hearing on push backs at external borders	22 Φεβ 2022
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Common European Asylum System: from the origins to today	01 Μαρ 2022
Global Public Policy Institute	Keynote: How to salvage non-refoulement	05 Μαι 2022
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	Afghanistan Friendship Group: 2 nd meeting	10 Μαι 2022
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	Migration Working Group Meeting	08 Ιουν 2022
Εν. Akademie zu Berlin	22 nd Berlin Conference on Refugee Rights	20 Ιουν 2022
Διεθνής Αμνηστία	Advocacy Strategy Meeting	05 Οκτ 2022
Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες	Training for lawyers on the islands of Lesbos, Chios, Samos, Kos and Leros	14 Νοε 2022
Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες	Training for lawyers of the Registry of the Asylum Service	12 Δεκ 2022

Συνδρομή στον κοινοβουλευτικό έλεγχο και στο έργο φορέων εποπτείας

Κατά τη διάρκεια του 2022, η Ομάδα Έρευνας & Προάσπισης Δικαιωμάτων συνέχισε την επαφή και τη συνεργασία της με μέλη της Βουλής των Ελλήνων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με στόχο την ενημέρωση και την ενίσχυση του κοινοβουλευτικού ελέγχου, ιδίως μέσω της υποβολής κοινοβουλευτικών ερωτήσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο σε θέματα όπως η «ασφαλής τρίτη χώρα», η διοικητική κράτηση, η χορήγηση ταυτοποιητικών εγγράφων σε αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες.

Περαιτέρω, η οργάνωση κατέθεσε υπομνήματα σχετικά με το ελληνικό σύστημα ασύλου και το κράτος δικαίου, μεταξύ άλλων, στην Ετήσια Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το κράτος δικαίου και στην Επιτροπή Δημοσίων Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Έλεγχος της λειτουργίας της Task Force Migration Management της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Task Force Migration Management, ιδρυθείσα υπό τη Γενική Διεύθυνση για τη Μετανάστευση και τις Εσωτερικές Υποθέσεις (DG HOME) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Σεπτέμβριο του 2020 στο πλαίσιο συμφωνίας για τη δημιουργία νέου ΚΥΤ στη Λέσβο, δραστηριοποιείται πλέον σε σημαντικό αριθμό κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με κεντρικό ρόλο στο έργο της Επιτροπής ως προς την παρακολούθηση των εθνικών συστημάτων ασύλου.

Σε συνεργασία με έτερες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, όπως η HIAS Ελλάδος, μέσα από έναν συνδυασμό ενεργειών, όπως κατάθεση και παρακολούθηση νέων καταγγελιών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αιτήσεις κατάθεσης εγγράφων της Task Force και άτυπες επαφές με εκπροσώπους αυτής, η RSA θέτει συστηματικά υπόψη των ενωσιακών θεσμών το ασαφές πλαίσιο και τις ελλείψεις πληροφορίες για τη λειτουργία της Task Force, καθώς και τα συχνά αντιφατικά στοιχεία ως προς την εμπλοκή της στη διερεύνηση παραβιάσεων του ενωσιακού δικαίου, τα οποία θέτουν σε κίνδυνο την αποτελεσματικότητα της εποπτείας και επιβολής του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος στην Ελλάδα.

Οι δράσεις συνηγορίας της οργάνωσης οδήγησαν στη λήψη σημαντικών θεσμικών πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της διαφάνειας και του ελέγχου της Task Force σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αφενός, στο πλαίσιο της [αυτεπάγγελτης έρευνας](#) που εκκίνησε η **Ευρωπαϊά Διαμεσολαβήτρια** σχετικά με τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις νέες Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (ΚΕΔ) στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, τον Δεκέμβριο του 2022 κλήθηκαν έξι οργανώσεις σε διαβούλευση, με ερωτήματα, μεταξύ άλλων, επί της λειτουργίας της Task Force. Η RSA και η HIAS κατέθεσαν κοινό [υπόμνημα](#) στην Ευρωπαϊά Διαμεσολαβήτρια τον Ιανουάριο του 2023. Αφετέρου, η **Επιτροπή LIBE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου**, σε επίπεδο Συντονιστών, απηύθυνε πρόσκληση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για συζήτηση με την Προϊσταμένη της Task Force, η οποία έλαβε χώρα τον Ιανουάριο του 2023.

Διαφάνεια και συλλογή πληροφοριών για το άσυλο

Τακτική δραστηριότητα της Ομάδας Έρευνας & Προάσπισης Δικαιωμάτων παραμένει η συλλογή και ανάλυση των στατιστικών για το σύστημα ασύλου, την οποία υποστηρίζει η RSA μέσω της ενίσχυσης του κοινοβουλευτικού ελέγχου και στοχευμένων προτάσεων προς το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Οι συστάσεις της RSA συνέβαλαν σε βελτιώσεις στην πρακτική δημοσιοποίησης στατιστικών στοιχείων από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, καθώς, από τον Ιούνιο του 2022, τα μηνιαία στατιστικά δελτία του Υπουργείου παρέχουν ορθά και ακριβή στοιχεία σχετικά με τον ακυρωτικό έλεγχο των αποφάσεων ασύλου, αφενός παρουσιάζοντας τις δικαστικές αποφάσεις ανά έτος έκδοσης και αφετέρου διαχωρίζοντας τις αποφάσεις απόρριψης από τις αποφάσεις περί απαραδέκτου και τις παραιτήσεις από αιτήσεις, σύμφωνα με τις προτάσεις της RSA.

Διεύρυνση και ενίσχυση του Δελτίου Νομολογίας Ασύλου

Με κοινή πρωτοβουλία της RSA, του ΕΣΠ και της HIAS Ελλάδος, εκκίνησε το περασμένο έτος η κυκλοφορία του Δελτίου Νομολογίας Ασύλου σε εξαμηνιαία βάση, με στόχο τη συλλογή και δημοσιοποίηση της ελληνικής νομολογίας για το άσυλο και την ενίσχυση του έργου της νομικής υποστήριξης και εκπροσώπησης προσφύγων και αιτούντων άσυλο.

Στο πρώτο έτος λειτουργίας του Δελτίου Νομολογίας Ασύλου, έχουν δημοσιευθεί τρία τεύχη με συνολικό αριθμό 325 αποφάσεων ασύλου, εκ των οποίων 104 αποφάσεις δικαστηρίων, 111 αποφάσεις Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών και 11- αποφάσεις της Υπηρεσίας Ασύλου. Πέραν των τριών οργάνωσεων, συμβάλλουν στο Δελτίο οι οργανώσεις METAδραση, Fenix – Humanitarian Legal Aid, Equal Rights Beyond Borders, The HOME Project και I Have Rights, καθώς και σημαντικός αριθμός δικηγόρων του Μητρώου Δικηγόρων της Υπηρεσίας Ασύλου.

Παράλληλα, επετεύχθη συνεργασία με τη [NOMOS](#), τη μεγαλύτερη βάση δεδομένων νομολογίας στη χώρα, για την αναδημοσίευση των αποφάσεων του Δελτίου Νομολογίας Ασύλου. Από τον Δεκέμβριο του 2022, το πλήρες κείμενο επιλεγμένων αποφάσεων του Δελτίου είναι διαθέσιμο στη NOMOS.

Επαφή με μέσα ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης

Συνεντεύξεις σε μέσα μαζικής ενημέρωσης

Κατά τη διάρκεια του 2022, δόθηκαν τουλάχιστον 10 συνεντεύξεις από διαφορετικά μέλη της οργάνωσης σε μέσα τοπικής, εθνικής και διεθνούς εμβέλειας, όπως [The Guardian](#), [Al Jazeera](#) και [Frankfurter Rundschau](#), για ζητήματα που αφορούν το ελληνικό σύστημα ασύλου, τα δικαιώματα των προσφύγων και το κράτος δικαίου.

Παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Η RSA διατηρεί ενεργή παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με:

5.122 ακόλουθους στο Twitter

1.595 ακόλουθους στο Facebook

Χρήση του υλικού της οργάνωσης

Οι δημοσιεύσεις της οργάνωσης συνέχισαν να συνεισφέρουν στη δραστηριότητα διαφόρων φορέων, ήτοι δικαστικές αρχές της αλλοδαπής, θεσμοί της ΕΕ, διεθνείς οργανισμοί, οργανώσεις, ερευνητές, μέσα ενημέρωσης.

Το 2022, καταγράφηκαν τουλάχιστον **258 αναφορές σε υλικό της RSA, εκ των οποίων 209 σε νομολογία αλλοδαπών δικαστηρίων**, ιδίως στη Γερμανία, το Βέλγιο, την Αυστρία, την Ελβετία, την Ολλανδία και την Ισλανδία, αναφορικά με τις συνθήκες διαβίωσης και τα δικαιώματα των δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Το απασχολούμενο προσωπικό της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) απαρτίζονται 15 άτομα, εκ των οποίων 7 δικηγόροι, με δραστηριότητα στη Χίο, τη Λέσβο και την Αθήνα. Η οργανωτική δομή της οργάνωσης (**οργανόγραμμα**) είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της και περιλαμβάνει τις ομάδες: Νομικής Υποστήριξης, Έρευνας & Προάσπισης Δικαιωμάτων, Επικοινωνίας, Οικονομικών & Διοίκησης.

Εκτός της έδρας της στη Χίο, λειτουργούν υποκαταστήματα της RSA στην Αθήνα και στη Λέσβο.

Εγγραφή σε Μητρώα

Μητρώο Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου
Αριθμός Μητρώου 3142

Μητρώο Διαφάνειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθμός Μητρώου 583270644066-47

Συνεργασία με το Ίδρυμα PRO ASYL

**stiftung
PRO ASYL**

Η RSA συνέχισε για έκτη χρονιά τη συνεργασία με το **Ίδρυμα PRO ASYL**. Το PRO ASYL, ένα από τα σημαντικότερα ιδρύματα προάσπισης ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Γερμανίας, έχει αποκλειστικό συνεργάτη την RSA στην Ελλάδα, αναλαμβάνοντας κοινές δράσεις εντός του 2022 σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Συνέργειες

Και αυτή τη χρονιά η RSA εξακολούθησε να δέχεται παραπομπές ιδιαίτερα ευάλωτων ασθενών από τους **Γιατρούς Χωρίς Σύνορα (MSF)** στη Λέσβο, στο πλαίσιο μνημονίου συνεργασίας που διαρκεί από το 2019. Παρασχέθηκε δωρεάν νομική συνδρομή σε όλους τους βαθμούς διαδικασίας ασύλου και σε ζητήματα σχετικά με τις συνθήκες υποδοχής με έμφαση στην ευαλωτότητα των επωφελουμένων.

Το 2022, η RSA συνέχισε τη συνεργασία με την **Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC)** με τη διεξαγωγή επιτόπιας έρευνας στην περιοχή των χερσαίων συνόρων με έμφαση στην περιοχή του Έβρου καθώς και τα νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου και τα νησιά της Λέρου, Κω και Ρόδου, με στόχο την καταγραφή των θανάτων πολιτών τρίτων χωρών κατά την είσοδο τους στη χώρα.

Σε συνεργασία με το **Δανικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (DRC)**, η RSA συμμετείχε στην δημοσίευση **έκθεσης** από κοινού με τους Equal Rights Beyond Borders και τη HIAS Ελλάδος για τη διαδικασία συνόρων στα νησιά.

Δικτυώσεις

Η RSA είναι από τα ιδρυτικά μέλη του Μηχανισμού Παρακολούθησης Άτυπων αναγκαστικών επιστροφών της **Εθνικής Επιτροπής για τα δικαιώματα του ανθρώπου (ΕΕΔΑ)** που δημοσίευσε την πρώτη ενδιάμεση έκθεση στις αρχές Ιανουαρίου 2023.

Η RSA, επίσης, παραμένει ενεργό μέλος του **Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας** και καταγράφει συστηματικά πράξεις βίας με ρατσιστικό κίνητρο στα νησιά της Λέσβου και της Χίου αλλά και την ενδοχώρα.

Τέλος, η RSA συμμετείχε στις τακτικές συνεδριάσεις των ομάδων εργασίας νομικής συνδρομής (Legal Aid Working Groups) που οργανώνονται στο πλαίσιο των δράσεων της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στη Λέσβο, στη Χίο και στην Αθήνα, ενώ συντονίζει την υπο-ομάδα για τα θέματα του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (CEAS Sub-Working Group). Συμμετέχει, επίσης, στην ομάδα εργασίας για την προάσπιση (Advocacy Working Group) των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην Αθήνα.

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Ιάσωνα Καλαμπόκα 30

82132 Χίος, Ελλάδα

+30 22711 03721

info@rsaegean.org

<http://rsaegean.org/>